

Финансиски извештаи преведени во евра и Извештај на независниот ревизор

М - НАВ АД Скопје

31 декември 2022 година

Содржина

	Страна
Извештај на независните ревизори	1
Извештај за финансиската состојба	4
Извештај за сеопфатната добивка	5
Извештај за промените во капиталот	6
Извештај за паричните текови	7
Белешки кон финансиските извештаи	8

Извештај на независниот ревизор

До Акционерите на
М-НАВ АД Скопје

Грант Торнтон ДОО
Св. Кирил и Методиј 526-1/20
1000 Скопје
Северна Македонија
Т +389 (0)2 3214 700
Ф +389 (0)2 3214 710
Е Contact@mk.gt.com
Даночен број: 4030003475973

Извештај за финансиски извештаи преведени во евра

Ние извршивме ревизија на придружните финансиски извештаи преведени во евра на М-НАВ АД Скопје („Друштвото“), составени од Извештајот за финансиската состојба на ден 31 декември 2022 година и Извештајот за сеопфатната добивка, Извештајот за промените во капиталот и Извештајот за паричните текови за годината што тогаш заврши, како и преглед на значајните сметководствени политики и други објаснувачки белешки, вклучени на страните 4 до 38.

Одговорност на Раководството за финансиските извештаи преведени во евра

Раководството е одговорно за изготвување и објективно презентирање на овие финансиски извештаи преведени во евра, во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Северна Македонија, како и за воспоставување на таква внатрешна контрола која Раководството утврдува дека е неопходна за да овозможи изготвување на финансиски извештаи преведени во евра кои се ослободени материјално погрешно прикажување како резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да дадеме мислење за овие финансиски извештаи в во евра врз основа на извршената ревизија. Ние ја извршивме ревизијата во согласност со ревизорските стандарди прифатени во Република Северна Македонија¹. Тие стандарди бараат наша усогласеност со етичките барања, како и тоа ревизијата да ја планираме и извршуваме на начин кој ќе ни овозможи да стекнеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи преведени во евра се ослободени од материјално погрешно прикажување. Ревизијата вклучува спроведување на процедури со цел стекнување ревизорски докази за износите и објавувањата во финансиските извештаи преведени во евра. Избраните процедури зависат од проценката на ревизорот и истите вклучуваат проценка на ризиците од материјално погрешно прикажување во финансиските извештаи преведени во евра, било поради измама или грешка. При овие проценки на ризиците ревизорот ја зема предвид внатрешната контрола релевантна за подготвување и објективно презентирање на финансиските извештаи на Друштвото преведени во евра со цел креирање на такви ревизорски процедури кои ќе бидат соодветни на околностите, но не и за потребата да изрази мислење за ефективноста на внатрешната контрола на Друштвото. Ревизијата, исто така вклучува и оценка на соодветноста на применетите сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на Раководството, како и оценка на севкупната презентација на финансиските извештаи преведени во евра.

Ние веруваме дека стекнатите ревизорски докази претставуваат задоволителна и соодветна основа за нашето ревизорско мислење со резерва.

¹ Меѓународни стандарди за ревизија („МСР“) издадени од страна на Одборот за меѓународни стандарди за ревизија и уверување („ОМСРУ“), кои стапија на сила на 15 декември 2009 година, преведени и објавени во Службен весник на Република Македонија број 79 од 2010 година

Основа за мислење со резерва

1. Како што е обелоденето во Белешката 5 кон придружните финансиски извештаи преведени во евра, со состојба на 31 декември 2022 година, нето евидентираната вредност на недвижностите, постројките и опремата вклучува градежен објект – административни простории во износ од 1,066 илјади евра како инвестиции во тек, поради тоа што нема извршено технички преглед и не е обезбедено одобрение за употреба на објектот. Како резултат на тоа, Друштвото не пресметува депрецијација и не алоцира трошок за негова употреба.

Врз основа на спроведените ревизорски процедури идентификувавме дека градбата на административните простори е завршена и истата е фактички предадена во употреба од 2017 година и Друштвото заедно со другите ко-инвеститори во објектот е во процес на обезбедување на потребната документација за легализација на објектот. Прифатената сметководствена политика обелоденета во Белешка 2.3 кон овие финансиски извештаи бара средството да започне да се депрецира од моментот кога тоа станува расположливо за употреба. Следствено, трошокот за депрецијација за 2022 година е потценет, додека добивката е преценета за 27 илјади евра. Понатаму, со состојба на 31 декември 2022 година нето евидентираната вредност на недвижностите е преценети, додека акумулираните загуби се потценети за 133 илјади евра.

2. Како што е опишано во Белешката 8 кон придружните финансиски извештаи преведени во евра, со состојба на 31 декември 2022 година залихите изнесуваат 202 илјади евра. Ние не присуствувавме на пописот на залихите на Друштвото на наведениот датум бидејќи тој му претходеше на датумот кога бевме ангажирани за ревизори на Друштвото. Ние не бевме во состојба, со примена на други ревизорски процедури, да стекнеме разумно уверување во однос на количините и вредноста на залихите со состојба на 31 декември 2022 година. Било какви корекции кои би биле потребни, доколку бевме во состојба да стекнеме разумно уверување во однос на евидентираните износ на залихите со состојба на 31 декември 2022 година, би можеле да имаат материјално значаен ефект врз финансиските извештаи преведени во евра на Друштвото со состојба на и за годината што заврши на 31 декември 2022.
3. Како што е објавено во Извештајот за финансиската состојба на Друштвото и понатаму во Белешката 2.11 кон придружните финансиски извештаи преведени во евра, со состојба на 31 декември 2022 година, Друштвото има евидентирано дисконт на емитирани акции, преведен во презентациската валута, во износ од 6,311 илјади евра. Дисконтот на емитираните акции со истовремено зголемување на сметката на акционерскиот капитал е иницијално признаен во сметководствената евиденција на Друштвото во текот на 2011 година единствено со цел да се изврши усогласување на износот на акционерскиот капитал во сметководствената евиденција на Друштвото со износот на регистрираниот акционерскиот капитал во Централен Регистар на Република Северна Македонија. Врз основа на спроведените ревизорски процедури и прибавените податоци и информации, ние утврдивме дека признаениот дисконт на емитираните акции не е во согласност со сметководствените политики прифатени од страна на Друштвото како и со законската регулатива и интерните акти на Друштвото.

Мислење со резерва

Според наше мислење, освен за ефектите од прашањата на кое се укажува во пасусот Основа за мислење со резерва, придружните финансиски извештаи преведени во евра, ја претставуваат објективно, во сите материјални аспекти финансиската состојба на М-НАВ АД Скопје на ден 31 декември 2022 година, како и резултатите од работењето и паричните текови за годината што тогаш заврши, во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Северна Македонија.

Нагласување на прашање

Како што е објавено во белешка 5 кон овие финансиски извештаи преведени во евра, со состојба на 31 декември 2022 година нето сегашната вредност на градежните објекти на Друштвото изнесува 2,107 илјади евра, и за дел од истите нам не ни беа доставени имотни листови. Според информациите добиени од Раководството, за овие недвижности Друштвото поседува друга документација за сопственост и е во постапка на обезбедување на имотни листови. Нашето мислење не е дополнително квалификувано во однос на ова прашање.

Марјан Андонов
Управител

Маја Атанасовска
Овластен ревизор

Грант Торнтон ДОО, Скопје
Скопје, 29 март 2023 година

Финансиски извештаи преведени во Евра
31 декември 2022 година

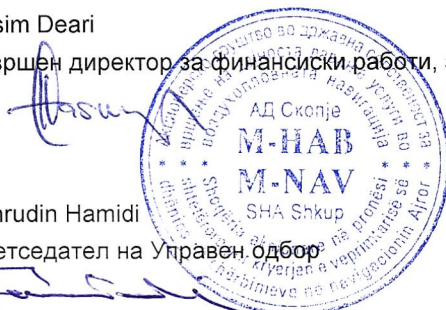
Извештај за финансиската состојба

	Белешка	31 декември 2022	Во илјади евра 31 декември 2021
СРЕДСТВА			
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	5	10,525	8,482
Нематеријални средства	6	112	123
		10,637	8,605
Тековни средства			
Залихи	8	202	212
Побарувања за повеќе платен данок на добивка		291	289
Побарувања од купувачи и останати побарувања	9	3,270	2,364
Парични средства и еквиваленти	10	7,883	7,184
		11,646	10,049
Вкупно средства		22,283	18,654
КАПИТАЛ И ОБВРСКИ			
Акционерски капитал	11	25,240	25,240
Дисконт на емитирани акции		(6,311)	(6,311)
Законски резерви	11	30	-
Акумулирана (загуба)		(2,144)	(4,372)
Вкупно капитал		16,815	14,557
Обврски			
Нетековни обврски			
Позајмици	12	2,988	2,069
Разграничени донации	13	137	167
Резервации	14	100	102
		3,225	2,338
Тековни обврски			
Краткорочен дел од позајмици	12	376	571
Обврски кон добавувачи и останати тековни обврски	15	1,867	1,188
		2,243	1,759
Вкупно обврски		5,468	4,097
Вкупно капитал и обврски		22,283	18,654

Овие финансиски извештаи се одобрени од Раководството на М-НАВ АД, Скопје на ден 10 март 2023 година и се потпишани во негово име од:

Hasim Deari

Извршен директор за финансиски работи, за правни работи, развој и инвестиции

Fahrudin Hamidi

Претседател на Управен одбор

Придружните белешки се составен дел на овие финансиски извештаи

Извештај за промените во капиталот

	Во илјади евра				
	Акционерски капитал	Дисконт на емитирани акции	Резерви	Акумулирана добивка/ (загуба)	Вкупно
На 1 јануари 2022	25,240	(6,311)	-	(4,372)	14,557
<i>Трансакции со сопствениците</i>					
Распределба на резерви (Белешка 11)	-	-	30	(30)	-
Вкупно трансакции со сопствениците	-	-	30	30	-
Добивка за годината	-	-	-	2,222	2,222
Останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-
Ефект од разлики од преведување	-	-	-	36	36
Вкупна сеопфатна добивка	-	-	-	2,258	2,258
На 31 декември 2022	25,240	(6,311)	30	(2,144)	16,815
На 1 јануари 2021	25,240	(6,311)	879	(5,874)	13,934
<i>Трансакции со сопствениците</i>					
Распределба на резерви (Белешка 11)	-	-	(879)	879	-
Вкупно трансакции со сопствениците	-	-	(879)	879	-
(Загуба) за годината	-	-	-	607	607
Останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-
Ефект од разлики од преведување	-	-	-	16	16
Вкупна сеопфатна добивка	-	-	-	623	623
На 31 декември 2021	25,240	(6,311)	-	(4,372)	14,557

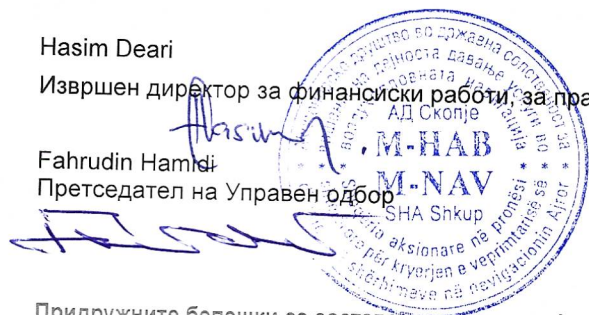
Овие финансиски извештаи се одобрени од Раководството на М-НАВ АД, Скопје на ден 10 март 2023 година и се потпишани во негово име од:

Hasim Deari

Извршен директор за финансиски работи, за правни работи, развој и инвестиции

Fahrudin Hamdi

Претседател на Управен одбор

Придружните белешки се составен дел на овие финансиски извештаи

Финансиски извештаи преведени во Евра
31 декември 2022 година

Извештај за паричните текови

	Белешка	Во илјади Евра За годината што завршува на 31 декември	
		2022	2021
Оперативни активности			
Добивка / (загуба) за годината		2,222	607
Корекции за:			
Амортизација и депрецијација	5, 6	570	581
Отпис на недвижности, постројки и опрема		3	0
Резервација за користи на вработени	14	12	9
Приход од донации	17	(30)	(29)
Исправка на вредност на побарувања од купувачи	20	100	28
Директен отпис на побарувања од купувачи	20	61	2
Приходи од камати	21	(18)	(18)
Расходи по камати	21	181	144
Оперативна добивка пред промени во обртниот капитал		3,101	1,324
Ограничени парични средства		(1,641)	707
Залихи		11	5
Донации		-	3
Резервации		(14)	(5)
Побарувања од купувачи и останати побарувања		(1,060)	(313)
Обврски кон добавувачи и останати обврски		675	1,008
Оперативна добивка по промени во обртниот капитал		1,072	2,729
Платени камати	12, 21	(181)	(144)
Примени камати	21	18	18
Платен данок од добивка		-	-
Нето парични текови од оперативни активности		909	2,603
Инвестициони активности			
Набавка на недвижности, опрема и нематеријални средства		(2,588)	(274)
Нето парични текови (користени во) инвестициони активности		(2,588)	(274)
Финансиски активности			
Приливи по кредити		3,916	273
Исплатени кредити		(3,200)	(567)
Нето парични текови од / (користени во) финансиски активности		716	(294)
Ефект од преведување		17	135
Нето промена на паричните средства		(963)	2,035
Парични средства и еквиваленти на почетокот		7,057	5,014
Парични средства и еквиваленти на крајот	10	6,111	7,184

Овие финансиски извештаи се одобрени од Раководството на М-NAV АД, Скопје на ден 10 март 2023 година и се потпишани во негово име од:

Nasim Deari

Извршен директор за финансиски работи, за правни работи, развој и инвестиции

Fahrudin Hamidi

Претседател на Управен одбор

Придружните белешки се составен дел на овие финансиски извештаи

Белешки кон финансиските извештаи

1 Општи податоци

Акционерското друштво во државна сопственост за вршење на дејноста давање услуги во воздухопловната навигација М-НАВ АД, Скопје (во понатамошниот текст “Друштвото”) е акционерско друштво основано во 100% сопственост од страна на Владата на Република Северна Македонија на 4 ноември 2008 година.

Адресата на регистрираното седиште на Друштвото е: ул. Босфор бр.7 Мралино, Илинден, Република Северна Македонија. Со состојба на 31 декември 2022 година Друштвото вработува 305 лица (2021: 305 лица). Во согласност со одредбите утврдени во Законот за воздухопловство, Друштвото е авторизиран давател на услуги на воздухопловна навигација. Во текот на 2022 година, Друштвото доби решение за продолжување на Уверението за работа за давање на услуги на воздухопловна навигација за период од 2 години сметано до 09.03.2024 година (Бел. 9).

2 Сметководствени политики

Во продолжение се прикажани основните сметководствени политики употребени при подготовката на овие финансиски извештаи. Овие политики се конзистентно применети на сите прикажани години, освен доколку не е поинаку наведено.

2.1 Основа за подготовка

Овие финансиски извештаи се подготвени во согласност со Законот за трговски друштва (“Службен весник на РСМ” бр.28/2004 ...99/2022) и Правилникот за водење сметководство (“Службен весник на РСМ” бр. 159 од 29 декември 2009 година, бр. 164 од 20 декември 2010 година и бр. 107 од 10 август 2011 година). Според овој Правилник се пропишува водењето сметководство во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ), вклучувајќи ги и Толкувањата на постојниот комитет за толкување (ПКТ) и Толкувања на Комитетот за толкување на меѓународното финансиско известување утврдени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (КТМФИ) издадени на 1 јануари 2009 година. При подготовката на Финансиските извештаи е применета претпоставката за неограничен континуитет во работењето на Друштвото.

Финансиските извештаи се подготвени на пресметковна основа и според принципот на историска вредност. Основите за мерење на секој поединечен вид на средство, обврска, приход и расход се детално опишани во продолжение на оваа Белешка.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Основа за подготовка (продолжува)

Подготовката на овие финансиски извештаи е во согласност со сметководствените стандарди прифатени и објавени во Република Северна Македонија, која бара употреба на одредени критични сметководствени проценки. Таа исто така бара Раководството на Друштвото да употребува свои проценки во процесот на примена на сметководствените политики. Подрачјата што вклучуваат повисок степен на проценка или комплексност, или подрачјата во кои претпоставките и оценките се значајни за финансиските извештаи, се обелоденети во Белешка 4: Значајни сметководствени проценки.

Овие финансиски извештаи се прикажани во Евра (“ЕУР” или “евра”), која е презентациска валута на финансиските извештаи на Друштвото и истата се разликува од функционалната валута на Друштвото која е македонскиот денар. Средствата и обврските презентирани во овие финансиски извештаи се преведени според заклучниот курс на датумот на известување на кој е изготвен извештајот на финансиска состојба. Приходите и расходите презентирани во извештајот за сеопфатна добивка се преведени со користење на девизниот курс кој преовладува на датумот на трансакцијата односно просечниот курс за периодот за кој е изготвен извештајот за сеопфатна добивка, доколку е практично. Сите резултатирачки курсни разлики се признаени во останатата сеопфатна добивка.

Заклучните и просечните курсеви кои се користат за преведување од функционална во презентациска валута се следните:

	2022 година	2021 година
1 ЕУР – 31 Декември	61.4932 денари	61.6270 денари
1 ЕУР - Просечен курс	61.6219 денари	61.6605 денари

Овие финансиски извештаи се подготвени со состојба на и за годините што завршуваат на 31 декември 2022 и 2021. Тековните и споредбените податоци прикажани во овие финансиски извештаи се изразени во илјади Евра. Онаму каде што е неопходно, презентацијата на споредбените податоци е прилагодена согласно промените во презентацијата во тековната година.

2.2 Трансакции во странски валути

Трансакциите деноминирани во странска валута се искажани во македонски денари со примена на официјалниот среден девизен курс на денот на трансакцијата. Средствата и обврските деноминирани во странска валута се искажани во македонски денари (“денари”) по официјалниот среден курс на Народната Банка на Република Северна Македонија на последниот ден од пресметковниот период. Сите добивки и загуби кои произлегуваат од курсните разлики се прикажани во извештајот за сеопфатна добивка како финансиски приходи или расходи за пресметковниот период.

2.3 Недвижности и опрема

Недвижностите и опремата се евидентирани по набавна вредност или по претпоставена набавна вредност, намалена за соодветната исправка на вредноста и загуби поради обезвредување, доколку постојат. Набавната вредност вклучува трошоци кои директно се однесуваат на набавката на средствата.

Последователните набавки се вклучени во евидентираната вредност на средството или се признаваат како посебно средство, соодветно, само кога постои веројатност од прилив на идни економски користи за Друштвото поврзани со ставката и кога трошокот на ставката може разумно да се измери. Набавната вредност на заменет дел не се признава. Сите други трошоци за редовни одржувања и поправки се евидентираат како расходи во извештајот за сеопфатна добивка во текот на финансискиот период во кој настануваат.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Недвижности и опрема (продолжува)

Депрецијацијата се пресметува пропорционално со цел алокација на набавната вредност на имотот, зградите, возилата и опремата до нивната резидуална вредност во текот на нивниот проценет век на употреба. Изградените средства се амортизираат од моментот на нивното ставање во употреба. Не се пресметува депрецијација на земјиштето и инвестициите во тек.

Проценетиот век на употреба на ставките на недвижностите и опремата, е како што следи:

	31 декември 2022	31 декември 2021
Градежни објекти	40 години	40 години
Возила, опрема за радар, навигација и напојување	4 - 29 години	4 - 29 години
Мебел и канцелариска опрема	5 - 16 години	5 - 16 години

Проценетиот корисен век на недвижностите и опремата како и применетиот метод на амортизација се прегледуваат на крајот на секоја година и ефектите од евентуалните промени се имплементираат како промени на сметководствени проценки со ефект во периодот на промена и идните периоди.

Евидентираната вредност на средствата се намалува веднаш до нивната надоместлива вредност во случај кога евидентираната вредност ја надминува надоместливата вредност (Белешка 2.5).

Приходите или расходите поврзани со отуѓувања или ставање во употреба се одредуваат по пат на споредба на приливите од отуѓување со евидентираните износ и се евидентираат како добивки / загуби во извештајот за сеопфатна добивка во периодот кога настануваат.

2.4 Нематеријални средства

Нематеријалните средства стекнати од страна на Друштвото, со ограничен век на употреба, се евидентирани според нивната набавна вредност намалена за акумулирана амортизација и загуби од обезвреднување, доколку постојат.

Последователните набавки се капитализираат само кога постои веројатност од прилив на идни економски користи за Друштвото поврзани со ставката и кога набавната вредност на ставката може разумно да се измери. Сите останати трошоци се признаваат во добивки или загуби во периодот кога настануваат.

Амортизацијата на нематеријалните средства се пресметува пропорционално во период од пет години. Резидуалните вредности на нематеријалните средства и проценетиот век на употреба се прегледуваат на крајот на секоја година и ефектите од евентуалните промени се имплементираат како промени на сметководствени проценки со ефект во периодот на промена и идните периоди.

2.5 Обезвреднување на нефинансиските средства

Недвижностите, опремата и нематеријалните средства со дефиниран век на употреба, се проверуваат од можни оштетувања секогаш кога одредени настани или промени укажуваат дека евидентираните износ на средствата не може да се надомести. Секогаш кога евидентираните износ на средствата го надминува нивниот надоместлив износ, се признава загуба од обезвреднување во извештајот за сеопфатна добивка. Надоместливиот износ претставува повисокиот износ помеѓу нето продажната цена и употребната вредност на средствата. Нето продажната цена е износ кој се добива од продажба на средство во трансакција помеѓу добро известени субјекти, додека употребната вредност е сегашната вредност на проценетите идни парични приливи кои се очекува да произлезат од континуираната употреба на средствата и од нивното отуѓување на крајот од употребниот век.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Обезвреднување на нефинансиски средства (продолжува)

Надоместливите износи се проценуваат за посебни средства или, доколку тоа не е можно, за целата група на средства која генерира готовина.

2.6 Залихи

Залихите се евидентирани по пониската помеѓу набавната односно цената на чинење и нето продажната вредност. Нето продажната вредност претставува продажна вредност во секојдневниот тек на работата, намалена за трошоците за комплетирање, маркетинг и дистрибуција. Трошокот на материјалите и резервните делови се утврдува користејќи ја методата на пондериран просек и вклучува трошоци направени за нивна набавка, достава до постоечката локација и состојба на употреба.

2.7 Финансиски средства

Класификација

Друштвото ги класификува финансиските средства како: кредити и побарувања, средства коишто се чуваат до доспевање, средства расположливи за продажба и финансиски средства по објективната вредност низ билансот на успех. Друштвото ја одредува класификацијата на финансиските средства при почетното признавање. Со состојба на 31 декември 2022 и 2021 година, Друштвото ги класифицира своите финансиски средства во кредити и побарувања.

Мерење при почетно признавање

Сите финансиски средства, освен оние коишто се мерат по објективната вредност низ билансот на успех, почетно се признаваат според нивната набавна цена, односно објективната вредност на дадените средства во моментот на нивното стекнување, вклучувајќи ги и трошоците за набавка.

Последователно мерење на финансиските средства

а) Кредити и побарувања

Кредитите и побарувањата се не-деривативни финансиски средства со фиксни или детерминирани плаќања кои не котираат на активен пазар. Тие се вклучени во тековните средства, освен за оние кои доспеваат во период подолг од 12 месеци од датумот на извештајот за финансиска состојба. Кредитите и побарувањата на Друштвото се состојат од побарувања од купувачи, останати побарувања како и парични средства и еквиваленти.

Кредитите и побарувањата се измерени според амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна камата.

б) Вложувања во хартии од вредност кои се чуваат до доспевање

Сите вложувања кои се чуваат до доспевање се признаваат според амортизирана набавна вредност користејќи ја методата на ефективна каматна стапка. Добивка или загуба се признава во билансот на успех кога финансиското средство се депризнава или е оштетено, како и преку процесот на амортизација. Доколку Друштвото продаде или прекласификува значителен износ од средствата што се чуваат до достасување пред датумот на достасување, во тој случај класификацијата на целата категорија ќе се доведе во прашање и ќе се прекласификува како категорија расположливи за продажба. Со состојба на 31 декември 2022 и 2021 година Друштвото нема класификувано финансиски средства како вложувања кои се чуваат до доспевање.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Финансиски средства (продолжува)

в) Вложувања во хартии од вредност кои се расположливи за продажба

Вложувањата во хартиите од вредност расположливи за продажба се вложувања за кои Друштвото има намера да ги држи на неодредено време, но може да се продадат заради подобрување на ликвидноста, промени на каматни стапки, курс или цена на инструментот.

Финансиските вложувања расположливи за продажба се мерат според нивната објективна вредност на датумот на вреднување и известување, која е нивната последна цена за вложувањата за кои што постои активен пазар. Загуби заради обезвреднување се утврдуваат со поединечна проценка на финансиската состојба на издавачот на хартиите од вредност.

Приходот од камата се признава во билансот на успех со употреба на методот на ефективна камата. Приходот од дивиденда се признава кога на Друштвото ќе му биде утврдено правото на дивиденда. Добивките или загубите од курсни разлики на должничките инструменти расположливи за продажба се признаваат во билансот на успех.

Останатите промени во објективната вредност се евидентираат директно во капиталот се додека вложувањата не се продадат или обезвреднат, при што кумулативните добивки или загуби од капиталот се признаваат во билансот на успех.

Со состојба на 31 декември 2022 и 2021 година Друштвото нема класификувано финансиски средства како вложувања расположливи за продажба.

г) Вложувања во хартии од вредност за тргување

Вложувањата во хартии од вредност за тргување се вложувања за кои Друштвото има намера да ги држи определено време и да ги продаде кога за тоа ќе се создадат поволни услови. Финансиските вложувања за тргување се мерат според нивната објективна вредност на датумот на вреднување и известување.

Остварените добивки и загуби, како и неостварените добивки и загуби кои произлегуваат од промена на објективната вредност на финансиските средства кои се чуваат за тргување се вклучуваат во извештајот за сеопфатна добивка во периодот во кој настануваат.

Со состојба на 31 декември 2022 и 2021 година Друштвото нема класификувано финансиски средства како вложувања за тргување.

Депризнавање на финансиските средства

Финансиските средства престануваат да се признаваат по истекот на правата за примање на паричните текови од финансиските средства или по нивното пренесување, а Друштвото ги пренело значително сите ризици и користи од сопственоста.

Нетирање

Финансиските средства и обврски се нетираат и нето износот се прикажува во билансот на состојба само кога Друштвото има законско право да ги нетира признаените износи и има намера да ги порамни трансакциите на нето основа или да ги реализира плаќањата истовремено.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Финансиски средства (продолжува)

Приходите и расходите се нетираат и нето износот се прикажува во билансот на успех само доколку тоа е дозволено со стандардите, или за одредени добивки и загуби кои што произлегуваат од групи на слични трансакции, како што се активностите за тргување.

2.8 Побарувања од купувачи и останати побарувања

Побарувања од купувачите претставуваат износи од купувачи за продадени стоки или извршени услуги во нормалниот тек на работењето. Доколку наплатата на побарувањата се очекува за една или помалку од една година (или во временска рамка на еден оперативен циклус доколку е подолг), побарувањата се класифицирани како тековни средства. Доколку не го исполнуваат наведениот услов, истите се класифицираат како не-тековни побарувања.

Побарувањата од купувачи иницијално се признаваат по нивната објективна вредност и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка, нето од резервирањето поради обезвреднување.

Резервирање поради оштетување се пресметува кога постои објективен доказ дека Друштвото нема да може да ги наплати сите доспеани побарувања според нивните оригинални услови на плаќање. Значителни финансиски потешкотии на должникот, веројатноста за стечај или финансиско реорганизирање како и пролонгирање или неможност за плаќање претставуваат индикатори дека побарувањата од купувачи се оштетени.

Износот на резервирањето претставува разлика помеѓу евидентирианиот износ на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со примена на изворната ефективна каматна стапка на финансиското средство. Средствата со краткорочно доспевање не се дисконтираат. Евидентирианиот износ на средството со признавање на поврзаните загуби преку сметка за резервирање поради обезвреднување, со истовремено признавање на соодветниот расход поради обезвреднување во тековниот Извештај за сеопфатната добивка. Во случај на ненаплатливост на побарувањето истото се отпишува наспроти неговото резервирање. Последователната наплата на претходно отпишаните износи се признава како тековна добивка во извештајот за сеопфатната добивка.

2.9 Парични средства и еквиваленти

Паричните средства и еквиваленти вклучуваат готовина во благајна, депозити по видување во банки и други краткорочни високоликвидни вложувања со оригинален рок на доспевање до три месеци.

2.10 Обезвреднување на финансиски средства

Средства евидентирани по амортизирана набавна вредност

На секој датум на Извештајот за финансиската состојба, Друштвото проценува дали постои објективен доказ за обезвреднување на едно финансиско средство или група на финансиски средства. Финансиското средство или групата на финансиски средства, се оштетени, и загуба поради обезвреднување се евидентира само ако постои објективен доказ за обезвреднување како резултат на еден или повеќе настани кои се случиле по првичното признавање на средствата и дека настанот има влијание на очекуваните идни парични текови на финансиското средство или групата на финансиски средства кои можат веродостојно да се проценат.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Обезвреднување на финансиски средства (продолжува)

Како докази за обезвреднување може да се земат индикациите дека должникот или групата должници имаат значајни финансиски тешкотии, доцнење при исплата на главница и камата, веројатност дека ќе влезат во стечај или друга реорганизација, и каде што постојат видливи индикации за намалување на идните парични текови како што се промените во економските услови кои кореспондираат со загубата.

За категоријата кредити и побарувања износот на загубата поради обезвреднување претставува разлика помеѓу евидентирираниот износ на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со примена на изворната ефективна каматна стапка на финансиското средство. Евидентирираниот износ на средството се намалува и износот на загубата истовремено се признава во Извештајот на сеопфатна добивка. Доколку кредитот или средството кое се чува до доспевање е со променлива каматна стапка, тековната ефективна каматна стапка утврдена според договорот претставува стапката на мерење на било која загуба од обезвреднување. На пример, Друштвото може да го измери обезвреднувањето на средството врз основа на објективната вредност на инструментот, користејќи пазарна цена.

Доколку во некој последователен период износот на обезвреднувањето се намали и тоа намалување може објективно да се поврзе со настан кој настанал после признавањето на обезвреднувањето (како на пример подобрување на кредитниот рејтинг на должникот), претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција во Извештајот на сеопфатна добивка.

2.11 Капитал, резерви и нераспределена добивка

(а) Акционерски капитал

Акционерскиот капитал ја претставува објективната вредност на монетарните и немонетарните средства доделени од страна на основачот на датумот на почетниот биланс на Друштвото како и последователни зголемувања на капиталот преку распределба на задржани добивки.

(б) Нераспределени добивки / акумулирани загуби

Нераспределените добивки / акумулираните загуби ги вклучуваат реализираните добивки/загуби од тековниот и претходните периоди.

(в) Дисконт на емитирани акции

Со состојба на 1 јануари 2011 година, акционерскиот капитал регистриран во Централниот Регистар на Република Северна Македонија изнесуваше 18,764 илјади евра, додека истиот во сметководствената евиденција на Друштвото изнесуваше 12,453 илјади евра. Во текот на 2011 година, со цел да се изврши усогласување на износот на акционерскиот капитал во сметководствената евиденција на Друштвото со износот на регистрираниот акционерскиот капитал во Централен Регистар на Република Северна Македонија, Друштвото изврши зголемување на износот на акционерскиот капитал во својата сметководствена евиденција и истовремено евидентирајќи дисконт на емитирани акции во износ од 6,311 илјади евра.

(г) Резерви

Резервите, кои се состојат од законски и резерви за инвестициски активности, се создадени во текот на периодите по пат на распределба на акумулираните добивки врз основа на законска регулатива и одлуките на раководството и акционерите на Друштвото. Согласно со законската регулатива резервите може да се користат за покривање на загубите, за купување на сопствени акции и исплата на дивиденди.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

2.12 Финансиски обврски

Финансиските обврски се класифицираат во согласност со содржината на договорниот аранжман.

Сите финансиски обврски на Друштвото на датумот на известување се класифицираат во категоријата финансиски обврски по амортизациона набавна вредност и се состојат од позајмици, обврски спрема добавувачи и останати обврски.

Обврски спрема добавувачи

Обврските кон добавувачи се обврски за плаќање за стоки или услуги кои се стекнати во нормалниот тек на работењето. Обврските се евидентираат како тековни доколку плаќањето на истите се изврши во рок една година или помалку од една година (или во временска рамка на еден оперативен циклус доколку е подолг). Доколку не го исполнуваат наведениот услов, истите се класифицираат како не-тековни обврски.

Обврските спрема добавувачи се евидентирани по нивната објективна вредност и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка. Обврските кон добавувачи се депризнаваат во моментот кога се измирени, откажани или истечени.

Останати обврски

Останатите обврски се евидентирани по нивната објективна вредност и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка. Останатите обврски се депризнаваат во моментот кога се измирени, откажани или истечени.

Позајмици

Позајмиците иницијално се евидентирани според нивната објективна вредност, намалена за трошоците на трансакцијата. Последователно, позајмиците се евидентираат според нивната амортизирана набавна вредност; разликите помеѓу примањата (намалени за трошоците на трансакцијата) и надоместливиот износ се признаваат во Извештајот за сеопфатната добивка за времетраењето на позајмиците, користејќи го методот на ефективна каматна стапка. Позајмиците се класифицирани како тековни обврски освен доколку Друштвото има безусловно право за подмирување на обврската за најмалку 12 месеци од датумот на извештајот за финансиска состојба.

2.13 Донации

Донациите се евидентираат како приход систематски во текот на употребниот век на средствата. Добиените донации се третираат како разграничен приход во придружните финансиски извештаи. Приходите од донациите се признаваат во тековните добивки и загуби како останати оперативни приходи.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

2.14 Данок од добивка

Данокот на добивка за известувачкиот период претставува збир на тековниот и одложениот данок на добивка.

Тековен данок на добивка

Основа за пресметка и плаќање на тековниот данок на добивка по стапка од 10% претставува добивката пред оданочување утврдена во Извештајот за сеопфатна добивка, коригирана за одредени помалку искажани приходи и непризнаени трошоци за даночни цели, даночниот кредит како и други даночни ослободувања. Правните субјекти можат да ги употребат даночните загуби утврдени во тековниот период било за надомест на платениот данок во рамки на одреден период за надомест или пак за намалување или елиминирање на даночната обврска за наредните периоди.

Одложен данок на добивка

Одложениот даночен расход се евидентира во целост, користејќи ја методата на обврска, за времените разлики кои се јавуваат помеѓу даночната основа на средствата и обврските и износите по кои истите се евидентирани за целите на финансиското известување. При утврдување на одложениот даночен расход се користат тековните важечки даночни стапки.

Одложениот даночен расход се задолжува или одобрува во Извештајот за сеопфатната добивка, освен доколку се однесува на ставки кои директно го задолжуваат или одобруваат капиталот, во кој случај одложениот данок се евидентира исто така во капиталот. Одложените даночни средства се признаваат во обем во кој постои веројатност за искористување на времените разлики наспроти идната расположлива оданочива добивка. Со состојба на 31 декември 2022 и 2021 година, Друштвото нема евидентирано одложени даночни средства или обврски, бидејќи не постојат временски разлики на овие датуми.

2.15 Надомести за користи на вработените

Придонеси за пензиско осигурување

Друштвото има пензиски планови согласно домашната регулатива за социјално осигурување според која плаќа придонеси за пензиско осигурување на своите вработени. Придонесите, врз основа на платите, се плаќаат во првиот и вториот пензиски столб кои се одговорни за исплата на пензиите. Не постојат дополнителни обврски во врска со овие пензиски планови.

Краткорочни користи за вработените

Краткорочните користи за вработените се мерат на недисконтирана основа и се признаваат кога соодветната услуга ќе се добие. Друштвото признава обврска и расход за износот кој што се очекува да биде исплатен како краткорочен бонус во пари или како удел во добивката и доколку Друштвото има сегашна правна или изведена обврска да врши такви исплати како резултат на услуги дадени во минатиот период и доколку обврската може да се процени веродостојно.

Долгорочни користи на вработените

Друштвото врши исплата на јубилејни награди за секои десет години непрекинат стаж во претпријатието во износ од една просечна републичка нето плата. Понатаму, Друштвото, согласно соодветните домашни законски одредби, исплаќа на вработените посебна минимална сума при пензионирањето (отпремнина) во износ еднаков на двомесечна просечна плата. Друштвото има извршено резервирање за пресметан посебен минимален износ за пензионирање на вработените на датумот на Извештајот за финансиската состојба.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

2.16 Данок на додадена вредност

Приходите, трошоците и средствата се признаваат намалени за износот на данокот на додадена вредност, освен:

- Кога данокот на додадена вредност од набавка на средства или услуги не е надоместив од даночната власт, во кој случај данокот на додадена вредност се признава како дел од трошоците за стекнување на средството или како дел од трошокот каде што е соодветно; и
- Побарувања и обврски кои се искажани со вклучен износ на данокот на додадена вредност.

Нето износот на данокот на додадена вредност кој се надоместува од, или се плаќа на даночните органи се вклучува како дел од побарувањата или обврските во Извештајот за финансиската состојба.

2.17 Резервирања

Резервирање се признава кога Друштвото има тековна обврска како резултат на настан од минатото и постои веројатност дека ќе биде потребен одлив на средства кои вклучуваат економски користи за подмирување на обврската, а воедно ќе биде направена веродостојна проценка на износот на обврската. Резервирањата се проверуваат на секој датум на извештајот за финансиската состојба и се корегираат со цел да се рефлектира најдобрата тековна проценка. Кога ефектот на временската вредност на парите е материјален, износот на резервирањето претставува сегашна вредност на трошоците кои се очекува да се појават за подмирување на обврската. Резервирања не се признаваат за идни загуби од работење.

2.18 Признавање на приходите и расходите

Приходите се состојат од приходи од извршени услуги и се прикажани во Белешка 16. Приходите се мерат според објективната вредност на примениот надомест, односно надоместот што треба да се прими за обезбедените услуги, нето од данокот на додадена вредност и евентуално одобрените продажни попусти.

Приходите се признаваат кога износот на приходот може веродостојно да се измери, постои веројатност за прилив на идни економски користи поврзани со трансакцијата, настанатите трошоци или трошоците кои ќе настанат можат веродостојно да се измерат и кога критериумите за признавање на секоја поделна категорија на приходи се задоволени. Приходите се признаваат како што следи:

Приход од обезбедување на услуги

Приходот од обезбедување на услуги се евидентира според степенот на завршување кога истиот може со сигурност да биде измерен. Степенот на завршување се одредува врз основа на проверка на извршената работа. Приходите од услуги обелоденети во Белешка 16, се признаваат како што следи:

- *Приходи од прелети*

Република Северна Македонија е земја членка на Еуроконтрол, која како и другите 38 членки ја ратификувале Мултилатералната спогодба за надоместоци од прелети како и ЕУ регулативата 1794/2006, за заеднички систем за определување и наплата за надоместоците за прелети и користење на службите на Еуроконтрол според која Еуроконтрол ги пресметува и наплатува услугите од авиокомпаниите.

Приходи од прелети се признаваат врз врз основа на месечни податоци и извештаи кои Еуроконтрол ги доставува до Секторот за финансиски работи на Друштвото, врз основа на Мултилатералната спогодба.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Признавање на приходи и расходи (продолжува)

Согласно Одлука од Влада за начинот на определување на висината на надоместокот за користење на услуги на воздухопловна навигација, начинот на наплатата и ослободување од плаќање на надоместокот како и висината и начинот на определување на делот од надоместокот за користење на услугите на воздухопловна навигација (Службен весник бр. 194/19) и Договор помеѓу Друштвото и Агенција за цивилно воздухопловство на Република Северна Македонија, приходи од прелети се распределуваат на сооднос 83.2% за Друштвото и 16.8% за Агенцијата за цивилно воздухопловство, на месечно ниво.

- *Приходи од терминални услуги*

Приходите од терминални услуги (слетување, контрола на летање, осветлување) се признаваат врз врз основа на месечни податоци и извештаи кои Еуроконтрол ги доставува до Секторот за финансиски работи на Друштвото, врз основа на Договор за терминални услуги склучен помеѓу Друштвото и Еуроконтрол од 25 август 2016 година.

- *Приходи од останати услуги*

Приходите од останати услуги се однесуваат на воздушни комуникациски услуги (радио опрема и радар), врз основа на склучени Договори со Hungaro Control Magyar.

Приход од наемнини

Приходот од наемнини, намален за евентуано признаените дисконти, се евидентира во периодот на настанување во согласност со договорот.

Финансиски приходи и трошоци

Финансиските приходи се признаваат на временска основа која го одразува ефективниот принос на средствата.

Финансиските трошоци се состојат од трошоци за камата на обврските по позајмици и трошоци за камата на задоцнети плаќања. Трошоците за позајмици се признаваат во добивки или загуби со користење на методот на ефективна камата.

Расходи од деловното работење

Расходите од деловното работење се признаваат во моментот на искористувањето на услугите односно во периодот на нивното настанување.

2.19   Неизвесни обврски и неизвесни средства

Не се евидентирани неизвесни обврски во финансиските извештаи. Тие се објавуваат доколку постои веројатност за одлив на средства кои вклучуваат економски користи. Исто така, не се евидентирани неизвесни средства во посебните финансиски извештаи, туку тие се објавуваат кога постои веројатност за прилив на економски користи.

Износот на неизвесна загуба се евидентира како резервирања доколку е веројатно дека идните настани ќе потврдат постоење на обврска на датумот на извештајот за финансиската состојба и кога може да се направи разумна проценка на износот на загубата.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

2.20 Трансакции со поврзани субјекти

Поврзани субјекти се оние каде едниот субјект го контролира другиот субјект или има значајно влијание во донесувањето на финансиските и деловните одлуки на другиот субјект. Друштвото нема поврзани субјекти поради што трансакции со поврзани субјекти не се објавени во овие финансиски извештаи.

2.21 Известување по сегменти

Деловен сегмент претставува група на средства и деловни активности за обезбедување на производи и услуги, кои се подложни на ризици различни од оние кај други деловни сегменти. Географскиот сегмент пак обезбедува производи и услуги во рамки на одредено економско опкружување подложно на ризици различни од оние кај другите географски сегменти. Друштвото извршува една оперативна активност - дава услуги на воздухопловна навигација на територијата на Република Северна Македонија поради што Друштвото во финансиските извештаи не обелоденува информации поврзани со одделни оперативни сегменти и географски региони.

2.22 Настани по датумот на известување

Настаните по датумот на известување кои обезбедуваат дополнителни информации во врска со состојбата на Друштвото на денот на Извештајот за финансиска состојба (настани за кои може да се врши корегирање) се рефлектирани во финансиските извештаи. Настаните по датумот на известување за кои не може да се врши корегирање се прикажуваат во белешките во случај кога се материјално значајни.

3 Управување со финансиски ризици

3.1 Фактори на финансиски ризици

Деловните активности на Друштвото се изложени на различни финансиски ризици, вклучувајќи кредитен ризик, како и ризици поврзани со ефектите од промените во девизните курсеви и каматните стапки. Управувањето со ризици на Друштвото се фокусира на непредвидливоста на пазарите и се стреми кон минимизирање на потенцијалните негативни ефекти врз успешноста на деловното работење на Друштвото.

Управувањето со ризици на Друштвото го врши Управниот Одбор врз основа на претходно одобрени писмени политики и процедури кои го опфаќаат целокупното управување со ризици, како и специфичните подрачја, како што се ризикот од курсни разлики, ризикот од каматни стапки, кредитен ризик, употребата на вложувањата и пласманот на вишокот ликвидни средства.

3.2 Пазарни ризици

Ризик од курсни разлики

Друштвото има деловни активности со надворешни деловни партнери, и е изложено на валутен ризик кој се јавува од изложеноста кон различни валути, посебно во однос на Еврото. Друштвото не користи инструменти за обезбедување од валутен ризик. Раководството на Друштвото е одговорно за одржување на соодветна нето позиција за секоја валута поединечно, како и вкупно за сите валути.

Сметководствената вредност на монетарните средства и обврски на Друштвото деноминирани во валути е како што следи:

Во илјади евра	2022	2021
	ЕУР	ЕУР
Средства		
Побарувања од купувачи	3,479	2,749
Парични средства и еквиваленти	7,606	6,896
	11,085	9,645
Обврски		
Позајмици	3,364	2,640
Обврски кон добавувачи	518	74
	3,882	2,714

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Пазарни ризици (продолжува)

Анализата на сензитивноста ги вклучува единствено монетарните ставки деноминирани во ЕУР на крајот на годината како валута на која Друштвото има значајна изложеност, при што се врши корекција на нивната вредност при промена на курсот на денарот во однос на ЕУР за 1%. Негативен износ погоре означува намалување на добивката или останатиот капитал, кој што се јавува во случај ако денарот ја зголеми својата вредност во однос на ЕУР за 1%. При намалување на вредноста на денарот во однос на ЕУР за 1%, ефектот врз добивката или останатиот капитал е еднаков, но со обратен предзнак, како што е прикажано во табелата подолу (во илјади евра).

Анализа на сензитивноста на странски валути

Во илјади евра		Нето износ		2022
ЕУР	1%	7,203	72	(72)
Добивка/ (загуба)		7,203	72	(72)
		Нето износ		2021
ЕУР	1%	6,931	69	(69)
Добивка/ (загуба)		6,931	69	(69)

Ризик од каматни стапки врз готовинските текови и објективната вредност

Ризик од каматни стапки претставува ризик дека објективната вредност или идните парични текови на финансиските инструменти ќе имаат промени поради промени во вредноста на пазарните каматни стапки. Друштвото е изложено на ризици поради промени на пазарните каматни стапки најмногу поради долгорочните обврски на Друштвото по основ на долг со променливи каматни стапки. Раководството на Друштвото е во најголема мера одговорно за дневно следење на состојбата на ризикот од нето каматни стапки и одредува лимити за намалување на потенцијалот од каматна неусогласеност.

Следната табела ја прикажува изложеноста на Друштвото на ризици од промена на каматни стапки:

	Во илјади евра	
	2022	2021
Финансиски средства		
<i>Некаматносни:</i>		
Побарувања од купувачи	46	53
Побарувања од вработени	5	2
Парични средства и еквиваленти	7,883	7,184
<i>Каматносни (со фиксна каматна стапка):</i>		
Побарувања од купувачи	2,796	2,120
Вкупно	10,730	9,359
Финансиски обврски		
<i>Некаматносни:</i>		
Обврски кон добавувачи	849	284
Обврски спрема вработени	653	336
Обврски за камата	17	6
<i>Каматносни (со променлива каматна стапка):</i>		
Позајмици	3,347	2,634
Вкупно	4,866	3,260

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Пазарни ризици (продолжува)

Анализа на сензитивноста на каматните стапки

	Во илјади евра		
31 декември 2022	Нето износ	2%	-2%
Со променлива каматна стапка	(3,347)	(67)	67
31 декември 2021	Нето износ	2%	-2%
Со променлива каматна стапка	(2,634)	(53)	53

Позитивниот односно негативниот износ означува зголемување/намалување на добивката или останатиот капитал, кој што се јавува во случај доколку каматните стапки би биле повисоки/пониски за 2 п.п.

3.3 Кредитен ризик

Кредитниот ризик претставува загуба која би била признаена на датумот на известување доколку договорната страна не ја изврши својата обврска во целост согласно одредбите од договорот. Друштвото има политики кои го ограничуваат износот на кредитната изложеност на неговите клиенти.

Максималната изложеност на Друштвото на ризик од кредитирање е претставена со евидентираниот износ на секое финансиско средство во извештајот за финансиска состојба, како што следи:

	Во илјади евра	
	2022	2021
Класи на финансиски средства – евидентирана вредност		
Кредити и побарувања		
Побарувања од купувачи	2,842	2,173
Побарувања од вработени	5	2
Парични средства и еквиваленти	7,883	7,184
	10,730	9,359

Кредитниот ризик за паричните средства и еквиваленти е материјално незначаен затоа што средствата се депонирани во реномирани банки со висок кредитен рејтинг.

Старосната структура и квалитетот на побарувањата од купувачи и останатите побарувања е обелоденета во Белешка 9.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

3.4 Ризик од ликвидност

Претпазливо управување со ризик од ликвидност имплицира одржување на доволно парични средства и ликвидни хартии од вредност, потоа расположливост на извори на средства преку соодветно обезбедување на кредити и можност за навремена наплата на износите на побарувањата од купувачи во рамките на договорените услови. Како резултат на динамичниот карактер на дејноста на Друштвото, Раководството настојува да обезбеди флексибилни извори на средства преку расположливи кредитни линии. Табелите во продолжение ја прикажуваат преостанатата договорена доспеаност на финансиските обврски на Друштвото. Табелите се подготвени врз основа на недисконтираните готовински текови на финансиските обврски.

31 декември 2022	Во илјади евра				
	До 1 година	1-2 години	2-5 години	Над 5 години	Вкупно
Позајмици	359	956	1,434	598	3,347
Обврски за камата	17	-	-	-	17
Обврски кон вработени	653	-	-	-	653
Обврски кон добавувачи	849	-	-	-	849
	1,878	956	1,434	598	4,866

31 декември 2021	Во илјади евра				
	До 1 година	1-2 години	2-5 години	Над 5 години	Вкупно
Позајмици	565	565	1,504	-	2,634
Обврски за камата	6	-	-	-	6
Обврски кон вработени	336	-	-	-	336
Обврски кон добавувачи	284	-	-	-	284
	1,191	565	1,504	-	3,260

3.5 Ризик при управување со капитал

Целите на Друштвото при управување со капиталот се овозможување на Друштвото да продолжи со понатамошна континуирана работа со цел да обезбеди приход за акционерите и бенефиции за други заинтересирани лица, како и да одржи оптимална структура на капиталот со цел намалување на трошокот на капиталот.

Со цел да ја одржи или прилагоди структурата на својот капитал, Друштвото може да изврши корекција на износот на дивиденди исплатени на акционерите, да врати капитал на акционерите, да издаде нови акции или да продаде средства.

Показател на задолженост

Структурата на изворите на финансирање на Друштвото се состои од обврски, кои ги вклучуваат позајмиците со камата, пари и парични еквиваленти и главнина, која се состои од уплатен капитал, резерви и нераспределена добивка.

Раководството ја анализира структурата на изворите на финансирање на годишна основа како однос на нето обврските по позајмици во однос со вкупниот капитал. Нето обврските по позајмици се пресметани како вкупни обврски по позајмици намалени за износот на паричните средства и паричните еквиваленти.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Ризик при управување со капитал (продолжува)

Показателот на задолженоста е прикажан како што следи:

	2022	2021
Позајмици и камати	3,364	2,640
Парични средства и еквиваленти	(7,883)	(7,184)
Нето (средства) / обврски	(4,519)	(4,544)
Капитал	16,815	14,557
	-	-

3.6 Утврдување на објективната вредност

Објективна вредност претставува вредност за која едно средство може да биде заменето или некоја обврска подмирена под нормални комерцијални услови. Објективната вредност се одредува врз основа на претпоставка на раководството, зависно од видот на средството или обврската.

3.6.1 Финансиски инструменти евидентирани по објективна вредност

Финансиските средства измерени според објективната вредност во извештајот за финансиска состојба се прикажуваат во согласност со хиерархијата на објективната вредност која ги групира финансиските средства и обврски во три нивоа кои се базираат на значајноста на влезните податоци користени при мерењето на објективната вредност на финансиските средства. Хиерархијата според објективната вредност е одредена како што следи:

- Ниво 1: котираны цени (некорегирани) на активните пазари за идентични средства или обврски;
- Ниво 2: останати влезни податоци, покрај котираните цени, вклучени во Ниво 1 кои се достапни за набљудување за средството или обврската, или директно (т.е. како цени) или индиректно (т.е. изведени од цени); и
- Ниво 3: влезни податоци за средството или обврската кои не се базираат на податоци достапни за набљудување од пазарот.

Со состојба на 31 декември 2022 и 2021 година, Друштвото нема финансиски средства и обврски презентирани по објективна вредност кои се класифицирани во било која категорија погоре.

3.6.2 Објективна вредност на финансиски средства кои не се презентирани по објективна вредност во извештајот за финансиска состојба

Објективните вредности на оние финансиски средства и обврски кои во Извештајот за финансиска состојба не се евидентирани според објективна вредност се прикажани во табелата подолу (во илјади евра):

	Евидентирана вредност 2022	Евидентирана вредност 2021	Објективна вредност 2022	Објективна вредност 2021
Средства				
Побарувања од купувачи, нето	2,842	2,173	2,842	2,173
Побарувања од вработени	5	2	5	2
Парични средства и еквиваленти	7,883	7,184	7,883	7,184
Вкупни средства	10,730	9,359	10,730	9,359
Обврски				
Позајмици	3,347	2,634	3,347	2,634
Обврски по камата	17	6	17	6
Обврски кон добавувачи	849	284	849	284
Обврски спрема вработените	653	336	653	336
Вкупни обврски	4,866	3,260	4,866	3,260

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Утврдување на објективната вредност (продолжува)
Објективна вредност на финансиски средства кои не се презентирани по објективна вредност во извештајот за финансиска состојба (продолжува)

Кредити и побарувања

Кредитите и побарувањата се евидентираат по амортизирана набавна вредност намалена за резервирање поради обезвреднување. Нивната објективна вредност соодветствува на евидентираната вредност поради нивното краткорочно доспевање.

Парични средства

Објективната вредност на монетарните средства што вклучуваат парични средства и еквиваленти се смета дека е приближна на нивната сметководствена вредност поради тоа што се со доспеаност помала од 3 месеци.

Обврски спрема добавувачи и обврски по позајмици

Сметководствената вредност на обврските спрема добавувачите соодветствува на нивната објективна вредност поради нивното краткорочно доспевање. Сметководствената вредност на обврските по позајмици соодветствува на нивната објективна вредност поради прилагодувањата на каматните стапки кон пазарните стапки за слични инструменти.

4 Значајни сметководствени проценки

При примената на сметководствените политики на Друштвото, опишани во Белешка 2 кон овие финансиски извештаи, од Раководството на Друштвото се бара да врши проценки и прави претпоставки за евидентираните износи на средствата и обврските кои не се јасно воочливи од нивните извори на евидентирање. Проценките и придружните претпоставки се засноваат на минати искуства и други фактори, за кои се смета дека се релевантни. При тоа, фактичките резултати може да отстапуваат од таквите проценки.

Проценките и главните претпоставки се проверуваат тековно. Ревидираните сметководствени проценки се признаваат во периодот во кој истите се ревидирани доколку таквото ревидирање влијае само за или во тој период, како и за идни периоди, доколку ревидирањата влијаат за тековниот и идните периоди.

Несигурност во проценките

Обезвреднување кај нефинансиски средства

Загуби од обезвреднување се признаваат во износ за кој евидентираната вредност на средството или единицата што генерира готовина го надминува надоместливиот износ. При утврдување на надоместливиот износ, Раководството ги проценува очекуваните цени, готовинските текови од секоја единица што генерира готовина и утврдува соодветна каматна стапка при пресметка на сегашната вредност на тие готовински текови.

Обезвреднување кај финансиски средства

Обезвреднување на побарувања од купувачи и останати побарувања

Друштвото пресметува обезвреднување за побарувања од купувачи и останати побарувања врз основа на проценка на загуби кои резултираат од неможноста купувачите да ги подмират своите обврски. При проценка на соодветноста на загубата поради обезвреднување за побарувањата од купувачи и останатите побарувања, проценката се темели врз доспевањето на салдото на сметката за побарувања и минатото искуство на отписи, кредитоспособноста на клиентите и промените во условите за плаќање за клиентите. Ова подразбира правење претпоставки за идните однесувања на клиентите, како и за идните приливи на парични средства. Доколку финансиските услови на клиентите се влошат, реалните отписи на тековно постоечките побарувања може да бидат повисоки од очекуваното, и може да го надминат нивото на загубите поради оштетување кои се досега признати.

Употребен век на средствата што се амортизираат

Раководството врши проверка на употребниот век на средствата што се амортизираат на 31 декември 2022 година. Раководството проценува дека утврдениот употребен век на средствата ја претставува очекуваната употребливост (корисност) на средствата. Евидентираните вредности на овие средства се анализирани во Белешка 5 и 6. Фактичките резултати, сепак, може да се разликуваат поради технолошката застареност.

Залихи

Залихи се евидентираат по пониската помеѓу набавната вредност (цена на чинење) и нето реализационата вредност. При проценката на нето реализационата вредност Раководството ги зема предвид објективните докази / податоци кои се на располагање во периодот кога се правени проценките.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)

Значајни сметководствени проценки (продолжува)

Влијанието на ковид 19 и глобалната политичка економска и енергетска криза

Постепеното стабилизирање на состојбата со пандемијата со Ковид-19, предизвика нормализирање на ситуацијата и враќање на сообраќајот на меѓународно ниво. Во текот на 2022 година економскиот раст беше стабилен, и покрај тоа што беше проследен со високи цени на енергетските стоки кои дополнително се зголемија со руската инвазија над Украина. Високите цени на енергијата и зголемената инфлација како и одредени трговски санкции усвоени од Советот за безбедност на Обединетите нации (ОН) и/или различни влади, допринесоа за одредени ограничувања на движењето во просторот каде што Друштвото ги извршува своите активности..

Раководството на Друштвото направи целосна проценка на влијанието на Ковид-19 и глобална политичка – економска и енергетска криза врз подготовката и презентацијата на овие финансиски извештаи, земајќи ги во предвид следниве фактори: тековна и очекувана профитабилност, можност за продолжување со обезбедување услуги и обезвреднување на средствата. Раководството на Друштвото изврши дополнителна проценка на соодветноста на сметководствените политики, процените и претпоставките кои беа користени во текот на 2022 година и нивното влијание врз можното обезвреднување на средствата и финансиската позиција, понатаму паричните текови и резултатот од работењето на Друштвото. Извршените проценки не укажуваат на постоење материјално значајна несигурност во способноста на Друштвото да продолжи со своите деловни активности во иднина. Постепеното стабилизирање на состојбата со пандемијата со Ковид-19 и укинувањето на рестриктивните мерки во 2022 година, предизвика нормализирање на ситуацијата а со тоа и враќање на сообраќајот на европско ниво, а истото се рефлектираше и кај Друштвото во подобрување на наплатата на своите побарувања како и подобрување на ликвидноста.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2022
(Сите износи се изразени во илјади евра, освен доколку не е поинаку наведено)

5 Недвижности и опрема

	Градежни објекти	Возила и опрема	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност				
На 01 јануари 2021 година	3,418	11,433	4,056	18,907
Отписи и расходувања на средства	-	19	255	274
Курсни разлики	3	3	5	11
На 31 декември 2021/ 01 јануари 2022	3,421	11,455	4,316	19,192
Набавки во текот на годината	24	712	1,831	2,567
Отписи и расходувања на средства	-	(6)	-	(6)
Курсни разлики	5	3	9	17
На 31 декември 2022	3,450	12,164	6,156	21,770
Акумулирана депрецијација				
На 01 јануари 2021 година	1,155	8,999	-	10,154
Депрецијација за годината	95	461	-	556
На 31 декември 2021/ 01 јануари 2022	1,250	9,460	-	10,710
Отписи и расходувања на средства	-	(3)	-	(3)
Депрецијација за годината	93	445	-	538
На 31 декември 2022	1,343	9,902	-	11,245
Сегашна сметководствена вредност				
На 01 јануари 2021	2,370	2,029	4,266	8,665
На 31 декември 2021	2,171	1,995	4,316	8,482
На 31 декември 2022	2,107	2,262	6,156	10,525

Донации

Друштвото има добиено донација во навигациска опрема за аеродромите во Скопје и Охрид од ТАВ ТЕПЕ АКФЕН АД во државна сопственост во износ од 358 илјади евра. Со состојба на 31 декември 2022 година, средствата имаат нето евидентирана вредност од 115 илјади евра (2021: 137 илјади евра) (Белешка 13).

Во текот на 2020 година, Друштвото има добиено донација во вид на опрема за активирање на радар на аеродромот во Охрид од ИНДРА Системас С.А, Шпанија во износ од 32 илјади евра. Со состојба на 31 декември 2022 година, средствата имаат нето евидентирана вредност од 18 илјади евра (2021: 24 илјади евра).

Дополнително Друштвото има донација за сервер со нето евидентирана вредност од 0,8 илјади евра и лаптопи со нето евидентирана вредност од 2 илјади евра (Белешка 13)

Инвестициите во тек

Со состојба на 31 декември 2022 и 2021 година, инвестициите во тек се однесуваат на:

	2022	2021
АТМ опрема	2,996	2,053
Градежен објект	1,066	1,063
Метео опрема	762	755
Моде с радар	434	-
Систем за паркирање	426	301
Адаптација на градежен простор К.О Мралино	204	-
ВЦС Систем	123	-
Земјиште	109	109
Оптички кабли	32	32
Електрични кабли	3	3
Реконструкција на постоечки објект и фотоволтаична централа над кровна конструкција	1	-
	6,156	4,316

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
 Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2022
 (Сите износи се изразени во илјади евра, освен доколку не е поинаку наведено)

Недвижности и опрема (продолжува)

Залог врз недвижностите, постројките и опремата

Со состојба на 31 декември 2022 и 2021 година Друштвото нема заложено недвижности како гаранција за позајмените средства од финансиските институции.

Сопственички статус на градежните и инфраструктурните објекти на Друштвото

Друштвото е во процес на легализација и регистрација на градежните и инфраструктурните објекти кои се во негово владение. Дополнително, со состојба на 31 декември 2022 година, Друштвото користи градежен објект за административни цели кој, поради тоа што нема извршено технички преглед и не е обезбедено одобрение за употреба на објектот, до датумот на издавањето на овие финансиски извештаи, не е ставен во употреба. Истиот, со состојба на 31 декември 2022 година е вклучен во инвестиции во тек во вкупен износ од 1,066 илјади Евра (31 декември 2021: 1,063 илјади евра). Како резултат на тоа, Друштвото не пресметува депрецијација и не алоцира трошок за негова употреба.

6 Нематеријални средства

Лиценци

Набавна вредност	
На 01 јануари 2021 година	682
На 31 декември 2021 / 01 јануари 2022	682
Зголемување	21
На 31 декември 2022	703
Акумулирана депрецијација	
На 01 јануари 2021 година	533
Депрецијација за годината	26
На 31 декември 2021 / 01 јануари 2022	559
Депрецијација за годината	32
На 31 декември 2022	591
Сегашна сметководствена вредност	
На 31 декември 2021	123
На 31 декември 2022	112

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2022
(Сите износи се изразени во илјади евра, освен доколку не е поинаку наведено)

7 Финансиски инструменти по категории

Евидентираниите вредности на финансиските средства и обврски на Друштвото признаени на датумот на известувањето за објавените периоди можат исто така да бидат категоризирани на следниов начин:

	2022	2021
Финансиски средства		
Кредити и побарувања		
Побарувања од купувачи, нето	2,842	2,173
Побарувања од вработени	5	2
Парични средства и еквиваленти	7,883	7,184
	10,730	9,359
Финансиски обврски		
<i>Останати финансиски обврски по амортизирана набавна вредност</i>		
Позајмици	3,347	2,634
Обврски по камата	17	6
Обврски кон добавувачи	849	284
Обврски кон вработени	653	336
	4,866	3,260

8 Залихи

	2022	2021
Материјали	7	8
Резервни делови	194	204
Ситен инвентар во употреба	1	-
	202	212

9 Побарувања од купувачи и останати побарувања

	2022	2021
Купувачи		
Во странство	3,479	2,749
Во земјата	-	5
	3,479	2,754
Намалено за: исправка на вредноста на побарувања од купувачите	(637)	(581)
	2,842	2,173
Останати побарувања		
Однапред платени трошоци	103	80
Однапред платени трошоци за уверение (бел. 1 и бел. 20)	165	-
Побарување за данок на додадена вредност	150	67
Побарувања за дадени гаранции	-	21
Побарување за персонален данок	-	18
Побарувања по аванси	5	3
Побарување од вработените	5	2
	428	191
	3,270	2,364

Во текот на 2022 година, Друштвото доби решение за продолжување на Уверението за работа за давање на услуги на воздухопловна навигација за период од 2 години сметано до 09.03.2024 година. Надоместокот е во износ од 331 илјади евра, и истите се евидентирани како однапред платени трошоци во износ од 165 илјади евра (2021: нема) и износ од 166 илјади евра (2021: 165 илјади евра) признат во останати оперативни расходи (Белешка 1 и 20).

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2022
(Сите износи се изразени во илјади евра, освен доколку не е поинаку наведено)

Побарувања од купувачи и останати побарувања (продолжува)

Старосната структура на побарувањата од купувачите е како што следи:

31 декември 2022 година	Домашни	Странски	Вкупно
Недоспеани	-	1,287	1,287
Доспеани неоштетени			
До 30 дена	-	1,075	1,075
Од 1 – 3 месеци	-	521	521
Од 3 – 6 месеци	-	108	108
Од 6 - 12 месеци	-	18	18
Над 1 година	-	470	470
	-	3,479	3,479
Намалено за резервирање поради оштетување	-	(637)	(637)
	-	2,842	2,842

31 декември 2021 година	Домашни	Странски	Вкупно
Недоспеани	5	1,112	1,117
Доспеани неоштетени			
До 30 дена	-	912	912
Од 1 – 3 месеци	-	212	212
Од 3 – 6 месеци	-	23	23
Од 6 - 12 месеци	-	10	10
Над 1 година	-	480	480
	5	2,749	2,754
Намалено за резервирање поради оштетување	-	(581)	(581)
	5	2,168	2,173

Побарувањата од купувачи во странство во најголем дел се однесуваат на побарувања од Еуроконтрол со 98,67% (2021: 97,79%). Согласно воспоставениот протокол за соработка, фактурирањето за реализацијата се врши на месечно ниво во наредниот месец од месецот кога е реализирана услугата. Наплатата на побарувањата се врши во месецот кој следи после месецот во кој е издадена фактура.

Промените во сметката на резервирање поради оштетување е како што следи:

	2022	2021
На 1 јануари	583	597
Дополнително резервирање поради оштетување (Бел. 20)	100	29
Отпишани претходно резервирани побарувања	(46)	(45)
На 31 декември	637	581

Во текот на 2022 година, друштвото изврши отпис на побарувања, непосредно на товар на тековните расходи во износ од 61 илјади евра (Белешка 20) (2021: 2 илјади евра).

10 Парични средства и еквиваленти

	2022	2021
Девизна сметка	5,829	6,768
Денарска сметка	173	193
Останати парични средства-мастер картички	104	95
Девизна благајна	5	1
	6,111	7,057
Ограничени парични средства	1,772	127
	7,883	7,184

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2022
(Сите износи се изразени во илјади евра, освен доколку не е поинаку наведено)

Парични средства и еквиваленти (продолжува)

Согласно Известување добиено од ЕБРД, миниланиот износ на ограничени парични средства за договорот склучен на 29 јули 2022 година е во износ од 1,772 илјади евра со состојба на 31 декември 2022 година (Белешка 12). На ден 10.01.2023 година, согласно новиот план на повлекување и отплата на средствата, пресметаниот минимален износ на ограничени средства за 31.12.2022 е во износ од 2,106 илјади евра, и разликата во износ од 334 илјади евра е пренесена на DSRA сметката на ден 01.02.2023 година (бел 25).

За цели на подготовка на извештајот за парични текови, ограничените парични средства не се класифицираат како парични средства и еквиваленти.

11 Капитал

Акционерски капитал

Со состојба на 31 декември 2022 и 2021 година, акционерскиот капитал на Друштвото изнесува 25,240 илјади евра и истиот е поделен на 1,552,034 акции, чија номинална вредност изнесува 16.26 евра. Друштвото е во целосна сопственост на Владата на Република Северна Македонија.

Во текот на 2020 година, Друштвото изврши зголемување на основната главнина во износ од 4,684 илјади евра, со распределба од акумулираната добивка од 2017, 2018 и 2020 година. Врз таа основа Друштвото издаде 287,982 обични акции со номинална вредност од 16.26 Евра.

Резерви

	Задолжителни резерви	Резерви за инвестициски активности	Вкупно
01 Јануари 2021	435	444	879
Намалување на резерви за покривање на акумулирани загуби	(435)	(444)	(879)
31 декември 2021	-	-	-
01 јануари 2022	-	-	-
Распоред на резерви	30	-	30
31 декември 2022	30	-	30

Во текот на 2022 година, со Одлука од Управен одбор, 30 илјади евра се распределени во задолжителни резерви

Во текот на 2021 година, согласно решението на сопственикот - Владата на Република Северна Македонија, Друштвото изврши покривање на дел од акумулираните загуби, во износ од 879 илјади евра, со средствата од задолжителните и резервите за инвестиции.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2022
(Сите износи се изразени во илјади евра, освен доколку не е поинаку наведено)

12 Позајмици со камата

	2022	2021
Долгорочни позајмици со камата од домашни финансиски институции		
Комерцијална Банка АД (5,000,000 ЕУР, рок на доспевање 10.03.2030, каматна стапка 2,1%)	2,449	-
Намалено за тековна доспеаност	(262)	-
	2,187	-
Долгорочни позајмици со камата од странски финансиски институции		
Долгорочна позајмица од ЕБРД	898	2,634
Намалено за тековна доспеаност	(96)	(565)
Долгорочен дел на долгорочните позајмици	802	2,069
Обврски по камата	17	6
Тековна доспеаност на долгорочните позајмици	359	565
Краткорочни позајмици и тековна доспеаност	376	571
	1,178	2,640

На 24 септември 2013 година Друштвото има потпишано договор бр.44067 за долгорочна позајмица во вкупен износ од 11,150,000 евра и каматна стапка од ЕУРИБОР01+3.75% со рок на враќање од 12 години од датата на склучување на договорот. Согласно договорот, Друштвото е должно да отвори посебна сметка - ДСРА на која како гаранција ќе чува ограничени парични средства (види исто Бел.10).

На 10 јануари 2014 година потпишан е Анекс бр.1 кон договорот за промена на износот на ограничените парични средства на ДСРА сметката и други клаузули поврзани со работење на Друштвото. На 13 декември 2016 година потпишан е Анекс бр.2 кон договорот за промена на износот на ограничените парични средства на ДСРА сметката, периодот на отплата и други клаузули поврзани со работење на Друштвото. На 27 февруари 2021 година потпишан е Анекс бр.3 кон договорот за промена на периодот на отплата и промена на вредност на една од дефинираните ковенанти.

Во текот на 2020 година, поради КОВИД-19 пандемијата, со писмо за поддршка, Друштвото побара од ЕБРД намалување на минималниот износ кој треба да биде чуван на оваа ДСРА сметка. Согласно известување добиено од ЕБРД на 27 мај 2020 година, Друштвото доби овластување да го намали минималниот износ на ограничени парични средства и на 15 јуни 2020 година да располага со минимален износ од 1,300,000 евра на таа сметка. Дополнително, ЕБРД согласно известувањето одобри отплатата на следните 8 транши во период од 15 јуни 2020 година до 15 јуни 2022 година, да се врши од сметката на која се чуваат ограничените парични средства.

Поради извршените промени, согласно погоре наведените анекси кон Договорот, во однос на периодите на отплата и динамиката на искористување на средствата од долгорочната позајмица, Друштвото не располага со ажуриран амортизационен план кон Договорот, и отплатата на позајмицата ја врши согласно известувања (фактури) од ЕБРД. Согласно ова, тековната доспеаност е прикажана врз основа на проценка користејќи ја динамиката на досегашните плаќања.

Во текот на 2022 година, Друштвото ја врати позајмицата во целост која се однесува на Договорот со ЕБРД од 24 септември 2013 година. На 29 јули 2022 година, Друштвото потпиша нов договор со ЕБРД бр.53184 за долгорочна позајмица во вкупен износ од 9,770,000 евра и каматна стапка од ЕУРИБОР01+3.75% со рок на враќање од 10 години од датата на склучување на договорот. Согласно договорот, Друштвото е должно да отвори посебна сметка – ДСРА на која како гаранција ќе чува ограничени парични средства (види исто Бел.10).

Со состојба на 31 декември 2022 година Друштвото има на располагање парични средства на посебната сметка во вкупен износ од 1,772 илјади евра (2021: 127 илјади евра) (Белешка 10 и 24).

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2022
(Сите износи се изразени во илјади евра, освен доколку не е поинаку наведено)

13 Разграничени донации

	2022	2021
Опрема	137	167
	137	167

Со состојба на 31 декември 2022 година, разграничените донации во износ од 137 илјади евра (2021: 167 илјади евра) се состојат од донација на опрема добиена во текот на 2012 година од ТАВ ТЕПЕ АКФЕН АД во државна сопственост со нето вредност од 115 илјади евра (2021: 137 илјади евра), донација на опрема добиена добиена во текот на 2020 година од ИНДРА Шпанија при активација на радар за потребите на Друштвото со нето вредност од 18 илјади евра (2021: 24 илјади евра) донација за лаптопи од А1 Македонија во нето вредност од 2 илјади евра и донација на сервер во износ од 0.8 илјади евра (Белешка 5).

Промената на сметката на разграничените донации е како што следи:

	2022	2021
На 01 јануари	167	192
Амортизација на материјални средства примени преку донации (Б.17)	(30)	(29)
Зголемување	-	4
На 31 декември	137	167

14 Резервации

Резервации за надомести на вработени

Со состојба на 31 декември 2022 година Друштвото има евидентирано резервирање за пресметан износ за пензионирање и јубилејни награди на вработените во износ од 100 илјади евра (2021: 102 илјади евра).

Промената на сметката резервации за надомести на вработени за разгледуваниот период е како што следи:

	2022	2021
На 1 јануари	102	99
Резервација за надомести на вработени (Белешка 19)	12	9
Ослободување на резервирани надомести на вработени	(14)	(6)
На 31 декември	100	102

15 Обврски кон добавувачи и останати обврски

	2022	2021
Обврски кон добавувачи		
Обврски кон добавувачи во земјата	331	210
Обврски кон добавувачи во странство	518	74
	849	284
Останати обврски		
Обврски кон вработени нето плата	653	336
Обврски кон вработени даноци и придонеси	352	567
Останати обврски	13	1
	1,018	904
	1,867	1,188

16 Приходи од продажба

	2022	2021
Приходи од прелети	18,675	11,550
Приходи од терминални услуги	2,289	1,631
Приходи од останати услуги	160	160
	21,124	13,341

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2022
(Сите износи се изразени во илјади евра, освен доколку не е поинаку наведено)

17 Останати оперативни приходи

	2022	2021
Приходи од донација (Белешка 13)	30	29
Приходи од закупнини	21	11
Надомест на штета од осигурителни друштва	8	4
Приходи од минати години признаени во тековниот период	4	26
Приходи од субвенции	-	24
Останати приходи	-	5
	63	99

18 Трошоци за материјали и одржување

	2022	2021
Електрична енергија и трошоци за греење	527	208
Водови и колокација	201	213
Услуги за одржување и заштита	218	167
Трошоци за телекомуникации и транспорт	74	68
Трошоци за бензин	53	26
Материјали	48	49
Комунални услуги	14	5
Ситен инвентар	4	7
	1,139	743

19 Трошоци за вработените

	2022	2021
Нето плати	9,211	6,575
Придонеси и даноци од плати	5,383	3,811
Други лични примања на вработените	1,156	158
Резервација за надомести на вработени (Белешка 14)	12	9
	15,762	10,553

20 Останати деловни расходи

	2022	2021
Премии за осигурување	216	193
Дневници и патни трошоци	179	44
Сертификат на Агенција за Цивилно Воздухопловство (Бел. 9)	165	165
Банкарски провизии	164	13
Исправка на вредност на побарувања од купувачи (Бел.9)	100	28
Трошоци за интелектуални услуги	75	92
Консултански услуги и авторски хонорари	73	51
Отпис на побарувања од купувачи (Бел.9)	61	2
Трошоци за репрезентација	47	27
Трошоци за семинари и други советувања	32	40
Чланарини за здруженија	26	25
Трошоци за кирија	25	1
Трошоци за гаранција	21	30
Лекарски прегледи на вработени	14	21
Надомест на Надзорен Одбор	7	7
Неотпишана вредност на расходувани основни средства (Бел. 5)	3	-
Трошоци по судска пресуда	-	2
Останати трошоци	78	67
	1,286	808

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2022
(Сите износи се изразени во илјади евра, освен доколку не е поинаку наведено)

21 Финансиски приходи и расходи

	2022	2021
Приходи		
Приходи од камати	18	18
Позитивни курсни разлики	10	6
	28	24
Расходи		
Негативни курсни разлики	(55)	(28)
Расходи по камати	(181)	(144)
	(236)	(172)
Финансиски (расходи), нето	(208)	(148)

22 Данок на добивка

Усогласувањето на данокот од добивка искажан во Извештајот за сеопфатна добивка за годините што завршија на 31 декември 2022 и 2021 е како што следи:

	2022	2021
Добивка пред оданочување	2,222	607
Непризнаени расходи за даночни цели за тековната година	276	174
Даночна основа	2,498	781
Намалување на даночна основа	(2,498)	(781)
Даночна основа по намалување	-	-
Даночна стапка	10%	10%
Данок на добивка по стапка од 10%	-	-
Ефективната стапка на данок на добивка	-	-

23 Трансакции со поврзани страни

За потребите на овие финансиски извештаи не се идентификувани поврзани страни со кои Друштвото има трансакции во нормалниот тек од деловното работење.

Трансакции со клучниот раководен кадар

Вкупните надомести на клучниот раководен кадар на Друштвото, се како што следува:

	Побарувања	Обврски	Приходи	Расходи
2022				
Клучен раководен кадар				
Надомести за Клучен раководен кадар	-	-	-	220
	-	-	-	220
2021				
Клучен раководен кадар				
Надомести за Клучен раководен кадар	-	-	-	147
	-	-	-	147

24 Неизвесни средства и обврски

Гаранции

Со состојба на 31 декември 2021 и 2020 година, Друштвото нема превземени обврски за издадени гаранции.

Судски спорови

Со состојба на 31 декември 2022 година покренати се неколку судски постапки против Друштвото по основ на работни спорови во вкупен износ од 259 илјади евра (2021: 247 илјади евра). Не се антиципирани материјално значајни обврски кои би произлегле од овие судски постапки бидејќи професионалните правни совети покажуваат дека нема веројатност за појава на значителни загуби.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2022
(Сите износи се изразени во илјади евра, освен доколку не е поинаку наведено)

Неизвесни и превземени обврски (продолжува)

Даночни обврски

Финансиските извештаи и сметководствената евиденција на Друштвото подлежат на даночна контрола од страна на даночните власти во периодот од 5 години по поднесувањето на даночниот извештај за финансиската година и можат да произлезат дополнителни даноци и трошоци, пред се поради различното толкување на даночната регулатива од страна на даночните власти. Даночните книги и евиденцијата на Друштвото за 2022 година не се ревидирани од страна на даночните власти, поради што евидентираните даночни обврски во овие финансиски извештаи не може да се сметаат за конечни. Дополнителните даноци и евентуалните санкции кои би можеле да произлезат доколку биде извршена таква даночна инспекција не може да се утврдат со разумна сигурност.

Финансиски договорни обврски

31 декември 2022

Согласно Договорот за долгорочна позајмица бр. 53184 склучен на 29 јули 2022 година, помеѓу ЕБРД и Друштвото, Друштвото е обврзано за времетраење на позајмицата да одржува одредено ниво на следните финансиски коефициенти, како што следи:

- а. Степен на сервисирање на долгот – минимум 1.2:1;
- б. Коефициент (вкупен долг во однос на добивка пред данок, амортизација и депрецијација) – максимум до 3:1
- в. Коефициент (вкупен долг во однос на капитал) – максимум до 1:1;
- г. Степен на сооднос на тековни средства и тековни обврски – минимум 1:3.

Остварените коефициенти се како што следи:

Коефициент	2022
а. Степен на сервисирање на долгот	1.99
б. Коефициент (вкупен долг во однос на добивка пред данок, амортизација и депрецијација)	1.20
в. Коефициент (вкупен долг во однос на капитал)	0.20
г. Степен на сооднос на тековни средства и тековни обврски	5.19

Понатаму, Друштвото е обврзано да одржува Минимум готовински биланс - во секое време да одржува износ на готовина (со исклучок на минималното салдо на DСRA) не помал од 1.000.000 евра (еден милион евра) или еквивалент од нив во други валути по тогашните тековни курсеви (Белешка 13).

При пресметката на коефициентот за степен на сервисирање на долгот не е вклучено салдото на средствата на ДСРА сметката бидејќи истите се ограничени средства.

31 декември 2021

Согласно Договорот за долгорочна позајмица бр. 44067 склучен на 24 септември 2013 година, помеѓу ЕБРД и Друштвото, Друштвото е обврзано за времетраење на позајмицата да одржува одредено ниво на следните финансиски коефициенти, како што следи:

- а. Степен на сервисирање на долгот – минимум 1.15;
- б. Коефициент (вкупен долг во однос на капитал) – максимум до 1.5;
- в. Степен на сооднос на тековни средства и тековни обврски – минимум 1.3.

Белешки кон финансиските извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2022
(Сите износи се изразени во илјади евра, освен доколку не е поинаку наведено)

Неизвесни и превземени обврски (продолжува)

Остварените коефициенти се како што следи:

Коефициент	2021
а. Степен на сервисирање на долгот	10.11
б. Коефициент (вкупен долг во однос на капитал)	0.18
в. Степен на сооднос на тековни средства и тековни обврски	8.46

При пресметката на коефициентот за степен на сервисирање на долгот е вклучено и салдото на средствата на ДСРА сметката, согласно одобрувањето дадено од ЕБРД за користење на овие средства при отплатата на трансите од долгорочната позајмица. Во случај на не-вклучување на овие средства коефициентот за степен на сервисирање на долгот би изнесувал 9.93.

25 Настани по датумот на известување

По 31 декември 2022 година, датумот на известувањето, до денот на одобрувањето на овие финансиски извештаи, следниве настани се материјално значајни за објавување во овие финансиски извештаи:

- На ден 23.01.2023 година, Друштвото испрати известување за повлекување на средства до Договорот за заем во износ од 603 илјади евра.
- На ден 01.02.2023 година, Друштвото направи усогласување на ограничените парични средства во износ од 334 илјади евра согласно новиот план на повлекувања и отплата одобрен од ЕБРД.
- На 13.03.2023 година, согласно одлука од Надзорен Одбор, разрешен е член од Управен Одбор и направена е замена со нов член со мандат од 4 години.
- На почетокот на 2023 година, направена е контрола од страна на Државен пазарен инспекторат за исплата на 13та плата, и до датумот на овие финансиски извештаи, записникот се уште не е изготвен.

Grant Thornton

[grantthornton.mk](https://www.grantthornton.mk)

© 2023 Грант Торнтон ДОО. Сите права се задржани..

'Grant Thornton' се однесува на брендот под кој фирмите членки на Grant Thornton обезбедуваат услуги на уверување, даночни и консултантски услуги на своите клиенти и/или се однесува на една или повеќе фирми членки во смисла на соодветниот контекст. Grant Thornton International Ltd (GTIL) и фирмите членки не се во партнерство на светско ниво. GTIL и секоја фирма членка на GTIL претставува посебен правен субјект. Услугите се обезбедуваат од страна на самите фирми членки. GTIL не обезбедува услуги на клиентите. GTIL и нејзините фирми членки не се агенти на, и не се обврзани едни кон други и не се одговорни за дејствијата или пропустите на други фирми членки.